

На основу члана 49. став 10, а у вези са чланом 10. тачка 4) и чланом 138. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закони, 10/19 и 6/20),

Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

ПРАВИЛНИК

о стандардима компетенција за професију стручног сарадника у предшколској установи и његовог професионалног развоја

"Службени гласник РС - Просветни гласник", број 3 од 13. априла 2021.

Члан 1.

Овим правилником утврђују се стандарди компетенција за професију стручног сарадника у предшколској установи и његовог професионалног развоја.

Стандарди компетенција из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Број 110-00-00050/2021-04

У Београду, 2. априла 2021. године

Министар,

Бранко Ружић, с.р.

СТАНДАРДИ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ПРОФЕСИЈУ СТРУЧНОГ САРАДНИКА У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ И ЊЕГОВОГ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Уводни део

Стандарди компетенција за професију стручног сарадника у предшколској установи и његовог професионалног развоја дефинисани су на основу Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закони, 10/19 и 6/20), Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС”, бр. 18/10, 101/17, 113/17 – др. закон и 10/19), Правилника о основама програма предшколског васпитања и образовања („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 16/18) и документа Европске комисије о компетенцијама практичара у предшколском васпитању и образовању (Competence Requirements in Early Childhood Education and Care, 2011).

Дефинисање стандарда компетенција стручног сарадника заснива се на принципима предшколског васпитања и образовања који су дати у Закону о предшколском васпитању и образовању, а то су:

- 1) доступност: једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања;
- 2) демократичност: уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимање одговорности;
- 3) отвореност: грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;
- 4) аутентичност: целовит приступ детету, уважавање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности;
- 5) развојност: развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације.

Дефинисање стандарда компетенција стручног сарадника заснива се и на теоријско-вредносним полазиштима о учењу и развоју детета, пракси предшколске установе односно вртића и начелима система предшколског васпитања и образовања датим у Основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“.

Савремени теоријски приступи о развоју и променама у образовању указују да промена у образовању није једнократни догађај имплементације, него је комплексни, нелинеарни, континуирани процес конкретизовања иновативних идеја и приступа у контексту образовне установе. У овом процесу неопходна је подршка различитих нивоа образовног система, као и стручно вођење процеса промене у самој установи. Стручни сарадници у предшколској установи су компаративна предност система предшколског васпитања и образовања у Србији јер управо они кроз своју јединствену и специфичну професију имају водећу улогу у сталном процесу развоја и промена праксе установе и трансформацији предшколске установе у културу заједнице која учи.

Дефинисањем стандарда компетенција стручног сарадника стварају се претпоставке за развијање квалитета предшколског васпитања и образовања кроз усаглашено деловање на плану система образовања, плану предшколске установе и на индивидуалном плану професионалног развоја стручног сарадника, а у правцу развијања овако дефинисаних компетенција.

Различити профили стручних сарадника (педагог, психолог, педагог за физичко, музичко, ликовно васпитање, логопед) препознају се у стандардима компетенција за професију стручног сарадника чиме се истиче

значај њиховог стручног ангажовања и доприноса континуираном развоју праксе предшколске установе и квалитета васпитно-образовних програма.

Стандарди компетенција стручног сарадника представљају смернице које су намењене:

- доносиоцима одлука у области предшколског васпитања и образовања при креирању системских мера и активности којима се подржава развој овако схваћене компетентности;
- креаторима студијских програма иницијалног образовања стручњака који могу бити стручни сарадници и система акредитације студијских програма ових профила;
- креирању система професионалног развоја (увођење у посао, стицање дозволе за рад, стручно усавршавање и напредовање);
- просветним саветницима у развијању система подршке практичарима у развијању компетенција;
- руководиоцима и стручној служби предшколских установа у креирању стручног усавршавања и средине којом се подржава рефлексивна пракса;
- стручним сарадницима за процену властитих компетенција, планирање и праћење свог професионалног развоја у циљу развоја професионалне праксе.

Стандарди нису инструмент (чек-листа) за спољашњу евалуацију, већ могу служити као смернице при вредновању компетентности стручног сарадника.

Професионална компетентност стручног сарадника се посматра кроз јединство димензија знања (знања „о”), умења (знања „да”) и вредности. Знати, радити и бити су димензије које су у свакодневној професионалној пракси стручног сарадника интегрисане. Компетентност стручног сарадника развија се кроз континуирани процес учења, преиспитивањем стручних знања, умења и вредности у променљивом друштвеном и васпитном контексту. Развијање компетентности је процес за који није одговоран само стручни сарадник, већ захтева системски приступ којим се такав процес подржава.

Компетентност стручног сарадника је у овом документу одређена кроз следећа подручја:

- 1) стратешко (развојно) планирање и праћење праксе предшколске установе,
- 2) сарадњу и заједништво,
- 3) развијање рефлексивне праксе предшколске установе,
- 4) развијање квалитета реалног програма,
- 5) властито професионално деловање и професионални развој.

1. Компетентност за стратешко (развојно) планирање и праћење праксе предшколске установе

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
<p>Теоријска и друштвено-културна изворишта сврхе и функција предшколског васпитања и образовања</p> <p>Знање о месту предшколског васпитања и образовања у локалном, националном и међународном контексту</p> <p>Разумевање друштвених и економских тенденција и културних обележја који утичу на рад предшколске установе</p> <p>Савремени приступи програмима предшколског васпитања и образовања и теоријских полазишта на којима се заснивају</p> <p>Тенденције у развоју праксе предшколског</p>	<p>Преузима водећу улогу у креирању стратешких докумената на нивоу предшколске установе (предшколски програм, годишњи план рада и развојни план установе) заснованих на контекстуализацији теоријско-вредносних полазишта и циљева Основа програма.</p> <p>Кроз дијалог и размену дефинише и стратешки планира визију развоја установе и мере за даљи развој и унапређење рада, а на основу сагледавања и критичке анализе рада установе (анализе реализованих стратешких планова) и утврђивања капацитета и потреба.</p> <p>Анализира и примењује законска и подзаконска акта у оквиру система предшколског васпитања и образовања, изналазећи најбољи начин за њихову примену у контексту установе у којој ради.</p> <p>Стратешко планирање и све аспекте рада установе заснива на принципима демократске и инклузивне праксе.</p> <p>Континуирано прати имплементацију стратешких докумената у циљу увиђања потребе за редефинисањем плана и правовременог реаговања.</p> <p>Увиђа улогу специфичности окружења и структуре и културе установе у обликовању праксе установе и негује позитивне специфичности установе и њеног</p>	<p>Позитивно лидерство кроз сарадњу, заједничко учешће и дељење одговорности</p> <p>Доступност предшколског васпитања и образовања свој деци</p> <p>Демократски и инклузивни приступ предшколском васпитању и образовању којим се уважава различитост, права и интерес деце и породице у образовању</p>

<p>васпитања и образовања на међународном плану</p> <p>Релевантна документа из области предшколског васпитања и образовања националне образовне политике</p>	<p>окужења (специфичности локалне заједнице, просторни услови, колектив, структура група, карактеристике деце и породице...).</p> <p>Усмерава капацитете предшколске установе и сагледава потенцијале локалне заједнице за организовање различитих облика, програма и услуга у складу са најбољим интересом детета и породице.</p> <p>Успоставља праксу предшколске установе на принципима уважавања различитости (културне, језичке, здравствене, социјалне...), једнакости и осетљивости на дискриминацију и неправду.</p> <p>Осмишљава и учествује у реализацији додатне подршке деци и породицама, посебно деци из осетљивих група.</p> <p>У циљу бољег сагледавања праксе установе, континуирано прати и документује кључне аспекте рада установе примењујући различите технике документовања.</p> <p>Културу употребе дигиталних технологија интегрише у све сегменте праксе предшколске установе.</p>	
--	--	--

2. Компетентност за сарадњу и заједништво

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
<p>Типови културе установе и стратегије развијања културе као заједнице која учи</p> <p>Модели стручног вођења промене и разумевање</p>	<p>Гради однос поверења и уважавања кроз отворену, аргументовану и двосмерну комуникацију са васпитачима и другим практичарима.</p> <p>Иницира, договара и реализује различите видове размене са васпитачима (боравак у групи, састанци, онлајн</p>	<p>Култура заједништва: поверење, подршка, уважавање, колегијалност, отвореност, прихватање ризика, преузимање одговорности, заједничко учење,</p>

<p>трансформацијског вођења</p> <p>Технике позитивне комуникације и дељеног лидерства</p> <p>Познавање различитих приступа односу породичног и јавног васпитања</p> <p>Природа и карактеристике партнерских односа у васпитању и образовању</p>	<p>комуникација...).</p> <p>Развија осећај заједништва подржавањем и стварањем прилика у којима васпитачи и други запослени међусобно сарађују.</p> <p>Охрабрује васпитаче да са колегама размењују искуства о својој пракси, тешкоће и дилеме у раду.</p> <p>Развија културу заједништва кроз јачање јаким страна колектива и „слављење“ успеха.</p> <p>Разлике у мишљењу и проблеме у пракси користи као прилике за учење.</p> <p>Подстиче професионалну комуникацију у установи водећи рачуна о размени свих неопходних информација и докумената и негујући отворену и конструктивну комуникацију са свим запосленима у установи.</p> <p>Активну улогу у тиму стручних сарадника, као и у раду одређеног тима/стручног органа, заснива на принципима тимског рада.</p> <p>Гради заједницу учења са стручним сарадницима и сарадницима, делећи заједничке вредности и одговорност.</p> <p>Континуирано остварује сарадњу са директором, пружа стручну подршку, дефинише и анализира проблеме, отвара питања и покреће иницијативе кроз конструктивни дијалог по свим питањима од значаја за васпитно-образовну праксу, у установи и ван ње.</p>	<p>позитивно поткрепљење</p> <p>Уважавање примарне улоге и значаја родитеља и породице у васпитању на раном узрасту</p> <p>Демократски и инклузивни приступ предшколском васпитању и образовању као основ развоја социјалне повезаности</p> <p>Укљученост различитих система (институција, установа, организација, појединаца) у заједници као ресурса учења и развоја деце и заједничког социјалног учешћа</p>
---	---	---

	<p>Учествује, иницира и организује различите облике професионалне сарадње установе са другим установама, релевантним институцијама, организацијама и удружењима.</p> <p>Развија осетљивост на потребе породице и детета кроз преиспитивање професионалних знања, очекивања и стереотипа и разумевање перспективе породице.</p> <p>Развија сарадњу установе са породицом засновану на узајамном поверењу, уважавању и размени.</p> <p>Ствара могућности за различите начине повезивања породице и предшколске установе и различите начине учешћа породице у предшколској установи.</p> <p>У планирању и реализацији облика сарадње са породицом полази од потреба породице у односу на програм.</p> <p>Укључује породицу у рад установе кроз организацију састанака, трибина, заједничких акција и активности.</p> <p>Предлаже активности и обезбеђује услове за већи степен укључености Савета родитеља у рад установе.</p> <p>Примењује технике укључивања породице у процес вредновања рада установе и васпитно-образовног програма.</p> <p>Пружа специфичну подршку породицама у осетљивим периодима за породицу и према</p>	
--	---	--

	<p>специфичним потребама породице.</p> <p>Планира и учествује у реализацији различитих начина оснаживања родитеља¹ кроз јачање родитељских компетенција.</p> <p>Развија континуирану комуникацију са породицом кроз различите начине, користећи и потенцијале дигиталних уређаја, апликација и алатки.</p> <p>Гради са родитељима заједничко разумевање кључних васпитно-образовних питања (о важности игре, о важности боравка напољу и разумном ризику, о припреми за школу кроз развој диспозиција за учење, о раној писмености) кроз различите начине узајамне комуникације (састанке, трибине, писане и дигиталне материјале).</p> <p>Доприноси видљивости улоге и значаја предшколске установе и програма предшколског васпитања и образовања у локалу кроз организовање различитих акција и активности.</p> <p>Покреће, осмишљава и укључује се у активности које доприносе већем степену сарадње установе са локалном самоуправом.</p> <p>Подржава и активно учествује у иницијативама покренутим на локалном нивоу које промовишу права детета и учешће деце и породице у локалној заједници.</p> <p>Креира могућности и иницира повезивање предшколске установе са установама, институцијама и организацијама</p>	
--	--	--

	<p>локалне заједнице.</p> <p>Идентификује потенцијалне ресурсе у локалној заједници за обезбеђивање потрошних материјала и дидактичких средстава, успоставља сарадњу и координира реализацију.</p>	
--	--	--

1 Под термином *родитељи* подразумевају се родитељи, односно други законски заступници детета

3. Компетентност за развијање рефлексивне праксе предшколске установе

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
<p>Познавање савремених схватања о вођењу промене у образовању</p> <p>Разумевање сврхе, начина покретања и спровођења истраживања практичара</p> <p>Знања о димензијама рефлексивне праксе и учењу кроз акцију</p> <p>Познавање техника самовредновања у функцији развоја праксе</p>	<p>Покреће истраживања у контексту свакодневне праксе и пружа подршку истраживањима практичара у циљу промене васпитне праксе .</p> <p>Примењује технике самовредновања праксе у функцији развоја рефлексивне праксе и њене промене.</p> <p>Развија педагошка знања преиспитивањем теорије и праксе кроз истраживања и у дијалогу са другим запосленима у установи.</p> <p>Грађење заједничких професионалних знања и уверења остварује учењем кроз акцију.</p> <p>Покреће, учествује и подржава пројекте у својој установи који доприносе промени праксе и континуираном усавршавању практичара и иницира укључивање установе у</p>	<p>Демократски и критичко-рефлексивни приступ пракси предшколског васпитања и образовања</p> <p>Професионални развој као процес заједничког преиспитивања и учења</p> <p>Континуирано учење као основ јачања развојних капацитета установе и квалитета програма</p> <p>Колективно власништво над променом и колективни професионализам као заједничко настојање давања смисла и сврхе промени културе и праксе предшколске установе</p> <p>Самоевалуација и критичко преиспитивање као основ промене и грађења квалитета праксе</p> <p>Култура употребе дигиталних технологија у функцији развијања</p>

	<p>пројекте других релевантних институција и организација.</p> <p>Прати конкурсе и израђује стручну документацију за аплицирање за пројекте на локалном, националном и међународном нивоу.</p> <p>Прати и пружа подршку приправницима и менторима у процесу увођења у посао васпитача и других стручних сарадника.</p> <p>Ради размене искустава, заједничког учења и истраживања, омогућава умрежавање са колегама из других објеката и установа.</p> <p>Повезује се са истраживачима, доносиоцима образовне политике, организацијама и институцијама, организацијама цивилног друштва у реализацији пројеката.</p> <p>Организује различите облике хоризонталног учења унутар установе и са другим установама.</p> <p>На основу праћења промене у пракси, развија и организује различите облике стручног усавршавања у предшколској установи.</p> <p>Промовише важност, набавља и упућује на континуирано бављење савременом литературом из области предшколског васпитања и образовања.</p> <p>Увиђа значај и предности</p>	<p>заједнице учења</p>
--	---	------------------------

	коришћења дигиталних технологија за подстицање учења и рефлексивне праксе и користи их у раду.	
--	--	--

4. Компетентност за развијање квалитета реалног програма

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
<p>Концепција Основа програма и стратегије развијања реалног програма</p> <p>Контекстуална природа и димензије програма предшколског васпитања и образовања</p> <p>Стручна знања из одређене области у функцији подршке добробити детета и грађења квалитета реалног програма</p> <p>Познавање савремених приступа у стручној области свих профила стручних сарадника и начина стављања у функцију грађења квалитета реалног програма</p>	<p>Флексибилно планира подршку развоја квалитета програма у сваком објекту предшколске установе у складу са приоритетима промене васпитне праксе и специфичностима сваког вртића.</p> <p>Заједно са васпитачима, организује различите начине критичког и рефлексивног преиспитивања димензија реалног програма, у циљу усаглашавања реалног програма са концепцијом Основа програма предшколског васпитања и образовања.</p> <p>Подстиче васпитаче на критичко преиспитивање културе и структуре вртића кроз конструктивну размену и конкретне акције у циљу промене.</p> <p>Пружа стручну подршку у развијању интегрисаног приступа учењу и ситуационог учења у активностима са дететом/децом.</p> <p>Кроз непосредно учешће и давањем предлога за промену, укључује се у развијање реалног програма у дечјем вртићу.</p> <p>Истиче значај, иницира и ствара услове за остваривање активности заједничког учешћа деце и одраслих у и изван</p>	<p>Дечји вртић као место заједничког живљења кроз заједничко учешће деце и одраслих у смисленим ситуацијама и аутентичним односима</p> <p>Промовисање демократије, солидарности, активизма, креативности, добробити и личног испуњења свих учесника</p> <p>Уважавање права деце на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима</p> <p>Животно окружење детета и локална заједница као место учења и партиципације деце</p>

	<p>предшколске установе.</p> <p>Заједно са васпитачима развија начине подршке развоју вршњачке заједнице.</p> <p>У циљу бољег сагледавања праксе, посматра, ослушкује, бележи, поставља питања и покреће дијалог са васпитачем.</p> <p>Даје предлоге у односу на организацију физичке средине у унутрашњим и отвореним просторима вртића и по потреби преузима конкретне активности у договору са васпитачем (набавка одређеног материјала, организација, координација, давање идеја).</p> <p>Заједно са васпитачем, на основу коришћене документације, анализира процес развијања програм и учења у групи.</p> <p>Кроз активно учешће са васпитачима, развија и критички преиспитује различите стратегије праћења, документовања и вредновања васпитно-образовног програма.</p> <p>Даје предлоге и сугестије и води дијалог са васпитачима о начинима документовања у функцији видљивости процеса учења.</p> <p>Осмишљава у сарадњи са васпитачем различите начине коришћења његове педагошке документације у циљу покретања дијалога са децом, породицом и васпитачима.</p> <p>Учествује у развијању стратегија за додатном подршком деци и</p>	
--	---	--

	<p>њиховим активним учешћем у животу групе и по потреби предузима конкретне активности.</p> <p>Подстиче и даје конкретне предлоге о различитим видовима укључивања породице у теме/пројекте.</p> <p>У дијалогу са васпитачем сагледава могућности сарадње са локалном заједницом и проналажење места у локалној средини која су инспиративна за дечју игру и истраживање.</p> <p>Заједно са васпитачем креира и користи инструменте за вредновање кључних димензија реалног програма који су васпитачу функционални за даље развијање квалитета програма.</p>	
--	---	--

5. Компетентност за властито професионално деловање и развој

ЗНАЊА	УМЕЊА	ВРЕДНОСТИ
<p>Теоријска знања и тенденције развоја из стручне области</p> <p>Разумевање друштвених и стручних тенденција и захтева који се постављају пред професију стручног сарадника</p> <p>Познавање иницијатива и докумената</p>	<p>Свој рад заснива на савременим приступима предшколском васпитању и образовању, развоју сопствене и сродних наука/струка/области и на концепцији Основа програма.</p> <p>Заступа ставове и вредности у складу са принципима и вредностима на којима почива систем предшколског васпитања и образовања у Републици Србији.</p> <p>Показује посвећеност и одговорност, руководећи се најбољим интересом деце и породице.</p> <p>Јасно дефинише и усклађује приоритете у свом раду у односу на развојни пут установе и друштвени</p>	<p>Етичко утемељење професије као аутономне и одговорне професионалне праксе вођене најбољим интересом детета</p> <p>Критичко рефлексивни однос према властитој пракси</p> <p>Проактивни однос у промоцији предшколског васпитања и образовања и промоцији и</p>

<p>образовне политике</p> <p>Знања о коришћењу дигиталних технологија и разумевање њихових потенцијала и ограничености</p>	<p>контекст у којем ради.</p> <p>Показује спремност и отвореност за преиспитивање своје праксе, у циљу њене промене.</p> <p>Конструктивно се суочава са сталним и непредвидивим променама света и времена у којем живимо, водећи рачуна о вредностима предшколског васпитања и образовања и интересима детета.</p> <p>Ослонац за промену гради кроз размену са другима и кроз разумевање њихових пракси и ставова, а не на преношењу готових знања и задавању задатака.</p> <p>Документује у континуитету своје професионалне активности у циљу стицања бољег самоувида, континуираног истраживања и промене властите праксе.</p> <p>Кроз властита истраживања и саморефлексију, критички сагледава своју улогу и допринос у предшколској установи.</p> <p>Континуирано се усавршава и усмерава свој професионални развој у функцији промене васпитне праксе и јачања свог професионалног интегритета.</p> <p>Користи дигиталне технологије (различите програме и алате) познавајући њихове предности и ограничења као оруђа за грађење квалитета свог рада (у документовању, сарадњи са колегама, раду са породицом, промовисању, стручном и јавном наступу...).</p> <p>Аргументовано указује на проблеме у пракси предшколског васпитања и</p>	<p>заштити права и одговорности професије и јачања професионалног интегритета</p>
--	--	---

	<p>образовања (учествује у радним групама и телима, повезује се са релевантним институцијама и организацијама) и покреће иницијативе у циљу њиховог превазилажења.</p> <p>Активно се ангажује у локалној заједници на заступању права и интереса детета и породице и промовисању њиховог учешћа у животу вртића.</p> <p>Даје допринос квалитету предшколског васпитања и образовања кроз учешће на стручним скуповима, у медијима, публиковањем искустава и стручним деловањем.</p> <p>Активно учествује и доприноси раду стручног друштва свог профила и ангажује се у стручним удружењима.</p> <p>Активно учествује и доприноси раду у стручним телима и укључују се у консултовање и израду докумената образовне политике.</p>	
--	---	--